

însă, alături, din filmarea momentelor spectacolului propriu-zis; dacă filmarea în planuri diferite și cât mai apropiate a portretului lui Lenin capătă valori profunde și importante pentru ceea ce se petrece în scenă, dacă se reține, ca metaforă izbutită, multiplicarea păpușilor de lemn ce sugerează fecunditatea, sau alternarea chipului Sokolovei cu literele alfabetului (exprimînd cu laconism treptele evoluției femeii-deputat), alte imagini sînt însă sărace în idei și forță emoțională, spre final caracterul de jurnal

de actualități al comentariului situiindu-se chiar în afara stilului inițial al spectacolului.

În ciuda acestor inevitabile lipsuri ale începutului, se arată importantă această experiență ce dovedește variatele posibilități ale expresiei agitatorice, care poate să vibreze artistic cînd este pusă în slujba unui conținut înaintat de idei. *Povestea Alexandrei Sokolova* se înscrie, prin aceasta, ca un spectacol bogat în idei, care va sluji, fără îndoială, publicului căruia acest teatru i se adresează.

TEATRUL NAȚIONAL DIN CLUJ

„SĂ NU-ȚI FACI PRĂVĂLIE CU SCARĂ” de Eugen Barbu

Data premierei: 12 ianuarie 1963. Regia: Constantin AnatoI. Scenografia: Mircea Matcaboji. Distribuția: Anișoara Potoroacă (Elena); Cazimir Tănase (Dumitru); Octavian Teuca (Vasile); Viorica Cernucan (Silvia); Silvia Ghelan (Domnica); Octavian Lăluț (Alexandru); Melania Ursu (Lina); Stela Ciculescu (Domnișoara Aurica); Florin Dumbravă (Bolocan); Ionel Banu (Ionică Pară); Ion Marian (Un băiat de prăvălie); Mircea Todiriță (Gică Hau-Hau).

Lumea rapace a negustorilor bucu-reșteni, cu ciocnirea violentă a unor interese meschine și devorante, cu imoralitatea ei sufocantă, incurabilă, ca și iminența prăbușirii acestui univers sordid în preajma victoriei forțelor populare din august 1944, se desenează net în *Să nu-ți faci prăvălie cu scară*. Piesa lui Eugen Barbu readuce în dramaturgia noastră de azi peisajul mahalalei negustorești — evocată odinioară de G. M. Zamfirescu și Victor Ion Popa, văzută de astă dată în lumina unei noi epoci istorice —, la apogeul îmbuibării ei și totodată în pragul definitivei sale prăbușiri.

În anii războiului, premergători Eliberării, în epoca marilor afaceri și escrocherii, și totodată a loviturilor tot mai puternice date capitalismului de către clasa muncitoare, fiii decedatului circiumar Enache Domnișor, Dumitru și Vasile, se zbat să schimbe cu totul sistemul de exploatare rudimentar al tatălui lor, rafinîndu-l și extinzîndu-l. Pașnica viață de familie, de clan legat de aceleași prejudecăți și interese, s-a transformat acum într-o surdă și gîfuită luptă pentru atotputernicie, pentru dominarea prin bani a celor din jur. Copiii, cea de-a treia ramură a familiei, frații Silvia și Alexandru, se zbat și ei, pe căi diferite,

să-și depășească condiția ereditară și socială, să iasă în întîmpinarea evenimentelor: Alexandru, cinic și dezabuzat, otrăvit de sloganurile fasciste, e într-o neconținută fugă și derută morală, îngrozit și conștient totodată de perspectiva înfrîngerii lumii în care crede. Iar Silvia, ființă nealterată de aerul viciat din jur, înspăimîntată și ea de cruzimile și desfrîul la care asistă, caută soluții, își pune întrebări și pretinde răspunsuri. Silvia va fi unicul om salvat din naufragiul familiei Domnișorilor, singurul care merită să primească colacul de salvare întins de către ceferistul Bolocan.

Eugen Barbu a creat în această piesă de debut scenic caractere pregnant și subtil diferențiate, realizînd o tipologie specifică acestei păтури a burgheziei romînești de pe „calea negustorilor”. Aceste caractere se înfruntă și se macină într-un violent și distrugător conflict, generat de însuși mersul înainte al istoriei. Fără a surprinde prin inedit — întregind o galerie deja cunoscută din tipurile acestei lumi — ele se impun însă prin vitalitatea lor specifică: bătrîna Elena Domnișor, stîlpul familiei, își hrănește singură iluzia suveranității asupra clanului brăzdat de ură și adversități îndrîjite, ca și iluzia unei onorabilități neștirbite, cre-

zînd că poate ascunde de ochii străzii, prin ipocrita și smerita ei cucernicie, imoralitatea relațiilor din casă. Fiul cel mare, Dumitru, ins prăbușit moralicește, se află în prada unei lungi și disperate beții, din pricina statornicei legături dintre soția sa și fratele său Vasile. Iar acesta, tip puternic, brutal, obsedat de setea de îmbogățire și de satisfacere a plăcerilor sale, reprezintă punctul culminant în ascensiunea Domnișorilor, fiindcă copiii lui și ai Domnicăi disprețuiesc vadul prăvăliei cu scară și fug, părăsind casa (e adevărat, în direcții diferite), unul înfundându-se tot mai adînc în mocirlă, altul eliberîndu-se, în timp ce, în chip simbolic, firma „prăvăliei cu scară“ și dever mare se prăbușește în flăcările bombardamentului de la 4 aprilie.

Inafara personajelor de prim-plan, care se dezvăluie într-o nuanțată diversitate, în piesă se impun gazetarul-fante Ionică Pară, fondatorul gazetei „Căsătoriile“, ridicola domnișoară bătrînă Aurica, jalnica proprietară a dughenii „La șicul elegant“, și vînzătorul de ziare Gică Hau-Hau, profeti-

cul bețiv „împărat“ al Griviței : personaje pitorești din fauna cartierului, care aduc în scenă tumultuosul ecou al străzii, cu specificile ei moravuri șmecherești și tipicuri, completînd, cu întunecate și violente pete de culoare, tabloul unei lumi hidoase.

Stîngaci împlîntată în construcția dramatică se arată figura muncitorului Bolocan, ceferistul participant la grevele din 1933, a cărui prezență în casa Domnișorilor declanșează eliberarea sufletească a Silviei, ca și fuga ei, semnalînd oarecum prezența forțelor revoluționare ale societății. Critica dramatică a sesizat în unanimitate factura livrescă, artificială, a acestui personaj, pe care însuși autorul îl consideră „mai degrabă un spectator apropiat al acestei decrepitudini“ decît un factor implicat direct în conflictul dramatic. Inconsistența realizare a acestui caracter, asimilat mai mult unei prezențe, limitează în piesă imaginea exactă a forțelor revoluționare ale societății, prezentîndu-le într-o viziune subțiată și palidă, necorespunzătoare raportului istoric real. Din această pri-

Viorica Cernucan (Silvia) și Octavian Lăluț (Alexandru)

cină, ecoul luptelor care zguduie din-afară pereții cărciumii Domnișor nu este destul de puternic redat, ci schematizat ca și eroul care evocă aceste lupte.

Viguros se arată însă tabloul realist al acestei lumi întunecate, prin nota-rea exactă, necruțătoare, a reacțiilor primare, bestiale, subumane ale reprezentanților ei, investigația socială și istorică de factură monografică a conflictelor ei.

Colectivul Teatrului Național din Cluj a realizat un spectacol de frumoasă ținută artistică, sobru și dens în idei, valorificând în chip creator textul și valorificându-și, prin intermediul lui, forțele actoricești. Directorul de scenă Constantin Anatol a reconstituit cu precizie, în detaliu, atmosfera apăsătoare a casei Domnișorilor, în care răbufnirile de ură, în lupta surdă dintre frați, brutalitatea și grosolănia, bigotismul și fătărnicia, cinismul unora și disperarea altora se amestecă într-un chip ridicol pentru ochiul spectatorului de azi, deasupra tuturor plutind, tonic, sentimentul perisabilității acestei lumi. Dominanta pozitivă a spectacolului este dată de optimismul ce-l degajă confruntarea dintre lumea negustorilor de altădată, cu sfîșierile și problemele ei veștede, și publicul de azi, a cărui înțelegere înaintată transformă tăios, în haz și ridicol, dramele și melodramele de odinioară. Regizorul, fidel spiritului textului, dozînd cu logică și măsură nuanțele, a tincturat cu sarcasm drama acestei lumi, prezentîndu-i măcinarea ca pe un rezultat implacabil al procesului social-istoric. La luminarea acestui mesaj ideologic a contribuit în bună și neașteptată măsură, printr-o substanțială creație scenică, tînăra actriță Melania Ursu, care a dat rolului episodic al slujnicei Lina — martor al evenimentelor din salonul Domnișorilor — un contur reliefat, important în desfășurarea acțiunii. Prin intermediul personajului, interpreta își exprimă astfel în chip vehement, avînd replică sau nu, o atitudine marcată față de tot ce se petrece în jur. Umorel tonic al comentariului ei, hazul irezistibil, izvorînd din bunul-simț popular, însoțesc, de-a lungul celor trei acte, con-

flictul apăsător al piesei, dîndu-i o exactă și justă perspectivă istorică.

E vădit de asemenea faptul că regia, încredințînd rolul lui Bolocan foarte tînărului actor Florin Dumbravă, a vrut să aducă în scenă, prin prospețimea și tinerețea protagonistului, o acuzată notă de contrast cu hidoșenia morală și atmosfera îmbicsită din respectiva casă. Din păcate însă, interpretul n-a izbutit să acopere carențele textului. Ba le-a și accentuat prin stîngăcia unui joc rigid, lipsit de veridicitate tipologică. De asemenea, la capitolul neîmplinirilor notăm palida reprezentare a celui de-al doilea plan al acțiunii, cărciuma și fauna Grivței, elemente nu de pitoresc gratuit, ci cu o însemnată pondere în colorarea pregnantă a cadrului acțiunii. Respectivii interpreți: al domnului Pară (Ionel Banu) și al lui Gică Hau-Hau (Mircea Todiriță), ca și interpreta domnișoarei Aurica (Stela Ciculescu) s-au arătat oarecum străini de exacta fizionomie a acestor tipuri (evocate de scriitor și în nuvela dedicată lor în volumul „Prînzul de duminică”), mulțumindu-se să atingă un comic șarjat, ieftin, deloc tăios, așa cum ar pretinde în realitate aceste ființe vrednice de însector. Concentrîndu-și însă atenția asupra personajelor de prim-plan, regizorul a urmărit dezvăluirea fidelă a fizionomiei lor, ca și marcarea conflictului dintre ele. Reliefatele caractere dramatice ale eroilor lui Barbu au prilejuit astfel cîteva interesante realizări actoricești, dovedind variatele și bogatele posibilități interpretative existente în rîndurile talentatului colectiv clujean. În adevăr, în rolul bătrînei Domnișor, Anișoara Potoroacă a demonstrat, în chip convingător, ipocrizia acestei cucernice matroane, viclenia ei funciară, a dezvăluit cu subtilitate, îndărătul sentimentelor ome-nești care o animă (cum sînt dragostea pentru copii, fidelitatea față de răposatul soț), mobilurile josnice și hrăpărețe ale unui om cu simțul moral atrofiat de lumea capitalistă în care s-a format. În rolul lui Vasile, prosperul și fericitul cărciumar, Octavian Teuca nu s-a sfiit de unele îngroșări în mimică, ca și de o stereotipizare în gesturi, pentru a scoate vizibil la suprafață amestecul de mîrginire și brutalitate ce structurează personajul, lăcomia lui de bani, primitivismul simțurilor lui. Cu multă expresivitate, actorul a interpretat scenele confruntării cu copiii săi (declarați drept copiii legalei căsnicii a fratelui său), arătînd

Melania Ursu (Lina)

cum, îndărătul autenticei dragoste părintești, se ascunde în fond grija sălbatică pentru viitorul unei afaceri înjghebate cu trudă.

Interesantă ni s-a părut și compoziția lui Cazimir Tănase în rolul lui Dumitru. Ea denotă stăpînire a mijloacelor tehnice, virtuozitate actoricească, dar denunță totodată păgubitor o viziune oarecum singulară, morbidă, asupra rolului (depășind uneori coordonatele realiste pe care e construit întregul spectacol), amenințînd să anuleze tipicitatea acestui exemplar degenerat, a cărui descompunere fizică e generată de precise condiții de clasă.

O compoziție plină de farmec, cu o prezență scenică discretă și plăcută, a realizat Viorica Cernucan, dînd chipului Silviei ponderea dramatică cerută

de text și o inteligență robustețe spiritală.

Cu forță dramatică s-a impus, alături de creația Melaniei Ursu (Lina), tînărul Octavian Lăluț (Alexandru), care — de la exuberanța dezordonată a gesturilor liceanului pușlama din primul act — trece cu matură stăpînire a mijloacelor de expresie la rolul ofițerului cinic, amețit de ideologia și crimele fascismului.

Stilului realist al spectacolului, decorul expresiv al lui Mircea Matcaboji, alcătuit dintr-o verticală înlănțuire de trepte și uși, i-a conferit o bună semnificație simbolică, sugerînd reala fragilitate a unei aparent solide „prăvălii cu scară“.

Mira Iosif

TEATRUL REGIONAL BUCUREȘTI

„RĂZBOIUL“ de Carlo Goldoni

Data premierei: 27 februarie 1963. Regia artistică: Horea Popescu. Scenografia: Camillo Osorovitz. Distribuția: Dominic Stanca (Don Egidio); Andreea Năstăsescu (Donna Florida); Dumitru Dunca (Don Sigismondo); Constantin Florescu (Contele Claudio); Voicu Jorj (Don Faustino); Stelian Cremenciuc (Don Ferdinando); Mihai Pălădescu (Don Cirillo); Marius Marinescu (Don Polidoro); Dorina Lazăr și Lucreția Racoviță (Donna Aspasia); Rodica Popescu și Anda Caropol (Lisetta); Stela Moga și Ica Molin (Orsolina); Mihai Marsellos (Don Fabio); Aurel Tunsoiu (Sergentul); Romulus Bărbulescu (Un curier); Traian Păruș (Adjutantul); Mihai Pruteanu (Caporalul).

Calitatea principală a celor 212 „acțiuni teatrale“ (comedii, drame, intermezzouri) ale lui Goldoni stă în principiul enunțat de el însuși, *adevărul*:

„Ce se povestește la teatru nu trebuie să fie nimic altceva decît copia a ceea ce se întîmplă în lume. Comedia trebuie să fie astfel încît să ți se pară că te găsești într-o lume cunoscută sau într-o conversație familială... și ceea ce vedem nu e nimic altceva decît ceea ce se întîmplă în toate zilele în lume“.

Și nu mă pot opri de a nu aminti celebra epigramă a lui Voltaire, atît de genial cuprinzătoare, în definirea operei lui Goldoni:

*Și nu se știe în ce fel
Să-i judeci opera mai bine.
Să luăm de-aceea, se cuvîne,
Natura ca judecător.*

La critici și la inamici

Natura zise: adevărat,

Sînt autori mai mari, mai mici,

Însă Goldoni m-a pictat.

E firesc deci ca Goldoni să fi avut atît de variate surse de inspirație, toate culese din viață, din sfera problemelor celor mai acute, mai ardente, ale contemporanilor săi; de cele mai multe ori însă, ele au depășit cadrul strîns limitat al dimensiunii temporale și au ecouri la care pot fi receptivi și spectatorii zilelor noastre.

E cazul piesei *Războiul*. Fără îndoială că lucrarea nu are calitatea artistică a marilor creații (*Hangița, Bădăranii, Slugă la doi stăpîni* etc.), dar problema pe care o abordează e atît de vie și de actuală, încît, dincolo de naivitățile și stingăciile piesei, mesajul goldonian închinat păcii face ca